

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2CdoR/8/2025
Identifikačné číslo spisu: 8722203115
Dátum vydania rozhodnutia: 29.01.2026
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:8722203115.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa H. E., nar. XX. H. XXXX, bytom u matky, zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Poprad, dieťa rodičov - matky: H. E. F., nar. X. X. XXXX, trvale bytom P., J. XXX a otca: L. H. E., nar. XX. E. XXXX, trvale bytom R. X. Y., V. Č.. XXXX/X, právne zastúpeného: Advokátska kancelária JUDr. Daniel Urban, s. r. o., so sídlom Bratislava - Nové Mesto, Uhrova 18, IČO: 47 254 173, v konaní začatom na návrh matky o zvýšenie výživného na maloleté dieťa, vedenom na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 14P/177/2022, o dovolaní otca proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 5. decembra 2024 sp. zn. 23CoP/89/2024, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 5. decembra 2024 sp. zn. 23CoP/89/2024 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred súdom prvej inštancie

1. Okresný súd Poprad (ďalej aj „súd prvej inštancie“) v poradí prvým rozsudkom zo 16. marca 2023 č. k. 14P/177/2022 - 162:

- zvýšil výživné zo strany otca, určené rozsudkom súdu prvej inštancie z 1. februára 2017 č. k. 15P/85/2016 - 137 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove z 24. augusta 2017 č. k. 8CoP/19/2017 - 191, na maloletého H. E., nar. XX. H. XXXX (ďalej aj ako „maloletý“, „maloleté dieťa“) zo sumy 150 Eur mesačne na sumu 250 Eur mesačne od 1. septembra 2022, ktoré je otec povinný platiť do rúk matky vždy do 15. dňa v mesiaci vopred (výrok I.),
- nedoplatok na výživnom zo strany otca za obdobie od 1. septembra 2022 do 31. marca 2023 v sume 700 Eur zaviazal otca zaplatiť do rúk matky v lehote 30 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku (výrok II.)
- a žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania (výrok III.).

2. V poradí prvý rozsudok súdu prvej inštancie bol v konaní o odvolaní otca zrušený uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) zo 6. novembra 2023 sp. zn. 23CoP/43/2023 (č. I.

272 spisu) a vec bola vrátená súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

2.1. Z odôvodnenia uznesenia vyplynul záver o dôvodnosti odvolania čo do námietky neumožnenia zhrnutia návrhov a vyjadrenia sa k právnej stránke veci, ako aj nevykonania navrhnutých dôkazov o skutočnom vzťahu otca k dvom bytom v jeho vlastníctve v R. X. Y. s ohľadom na záväzky otca, viažúce sa k týmto nehnuteľnostiam, keď v rámci doplnenia dokazovania odvolací súd považoval za potrebné zohľadniť nielen získaný majetkový prospech, ale aj prípadné povinnosti otca vyplývajúce z uzavretých zmlúv.

2.2. Rovnako za dôvodnú považoval odvolací súd odvoláciu námietku, že súd prvej inštancie nedostatočne odôvodnil svoj záver, že otec môže dosahovať vyšší ako reálne zistený príjem, keď prácu trénera vykonáva bez nároku na odmenu - pre záver o vyššom potencionálnom príjme otca je potrebné uviesť a odôvodniť, o aký príjem by sa malo jednať.

2.3. Krajský súd uložil súdu prvej inštancie vykonať potrebné dôkazy na zistenie skutočného stavu; súčasne zdôraznil, že potreby maloletého sa zvýšili už samotným uplynutím času od poslednej úpravy vyživovacej povinnosti, keď otec sa nemôže vyživovacej povinnosti zbaviť poukazom na to, že vyživovaciu povinnosť by vzhľadom na dosahované príjmy mohla v celom rozsahu alebo vo vyššej miere plniť matka maloletého.

3. Súd prvej inštancie v ďalšom konaní v poradí druhým rozsudkom z 22. februára 2024 č. k. 14P/177/2022 - 329:

- zvýšil výživné zo strany otca určené rozsudkom súdu prvej inštancie z 1. februára 2017 č. k. 15P/85/2016 - 137 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove z 24. augusta 2017 č. k. 8CoP/19/2017 - 191 na maloletého H. E., nar. XX. H. XXXX (ďalej aj ako „maloletý“, „maloleté dieťa“) zo sumy 150 Eur mesačne na sumu 250 Eur mesačne od 1. februára 2022, ktoré je otec povinný platiť do rúk matky vždy do 15. dňa v mesiaci vopred (výrok I.),

- nedoplatok na výživnom zo strany otca za obdobie od 1. septembra 2022 do 29. februára 2024 v sume 1 800 Eur zaviazal otca zaplatiť do rúk matky v lehote 90 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku (výrok II.) a

- žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania (výrok III.).

4. Z výsledkov vykonaného dokazovania, najmä z výpovedí účastníkov konania, pripojených listinných dôkazov, zrušujúceho uznesenia odvolacieho súdu, vyjadrenia matky z č. l. 277 a nasl. Dokladov (č. l. 297, č. l. 299 a nasl. dokladov po č. l. 321) súd prvej inštancie zistil tento skutočný stav:

„13. Rozsudkom tunajšieho súdu č.k. 15P/85/2016-137 zo dňa 01.02.2017 v spojení s rozsudkom Krajského súdu Prešov č. k. 8CoP/19/2017-191 zo dňa 24.08.2017 bolo manželstvo rodičov mal. dieťaťa rozvedené, mal. dieťa bolo zverené do osobnej starostlivosti matky a otec bol zaviazaný prispievať na jeho výživu sumou 150 Eur mesačne.

V súčasnosti má otec ešte dve vyživovacie povinnosti, našiel si iný zdroj príjmu vo volejbalovej asociácii, kde pôsobí ako tréner. Začal v októbri 2023 a do januára 2024 bol jeho príjem 661,50 Eur mesačne a taktiež má príjem z krúžkov od 130 do 150 eur mesačne, po zdravotnej stránke je zdravý.

Matka priemerne zarábala 1.000 Eur mesačne. Aktuálne matke pribudla vyživovacia povinnosť k predčasne narodenému dieťaťu.

Mal. H. je zdravotne postihnutý a aj novo narodené dieťa má zdravotné problémy.

V čase prvého pojednávania mal otec dieťaťa päť funkcií (manažér klubu, prezident klubu, tréner mládeže, tréner mužov a hráč). V súčasnej dobe je prezidentom klubu i naďalej, rovnako aj trénerom mužov 1. ligy a hráčom, pričom disponuje trénerskou licenciou najvyššieho stupňa a teda môže trénovať hráčov v najvyššej volejbalovej súťaži. Otec maloletého v čase pojednávania vlastnil dva byty v R. X. Y., pričom pár mesiacov po vyhlásení rozsudku už nie je ich vlastníkom. Otec dieťaťa má ukončený odbor elektrotechnik s maturitou a vysokoškolský titul 1. stupňa v odbore učiteľstvo telesnej výchovy, špecializácia volejbal. Hypotéku má vo výške 69.000 Eur a dlh na rekonštrukciu vo výške 15.000 Eur, pričom platí 355,05 Eur splátku hypotéky. Kolízny opatrovník tak ako krajský súd konštatoval, že návrh matky na zvýšenie výživného je dôvodný, keďže výživné bolo určené v roku 2017.

14. Pri určení výšky výživného súd prihliadal na celkové majetkové pomery otca a teda jeho možnosti a schopnosti, ktoré nepochybne má, resp. pri jeho kvalifikácii si vie tento príjem zvýšiť. Je vlastníkom X-izbového bytu v R. X. Y., ktorý ani neprenajíma a fakticky ho nevyužíva, keďže býva s rodinou v J. v byte, za ktorý navyše neplatí nájomné a rovnako má splátku hypotéky vo výške 355,05 Eur. Ďalším dôvodom pre zvýšenie výživného sú zvýšené výdaje na strane mal. dieťaťa v súvislosti s jeho nepriaznivým zdravotným stavom, otec nijakým spôsobom sa nepodieľa na každodennej starostlivosti o mal. dieťa. ... vyživovacia povinnosť otca k mal. H. naposledy upravená v roku 2017, pričom už len samotné plynutie času naznačuje, že potreby mal. H. sa zvýšili. Už v samotnom rozsudku č. k. 15P/85/2016 - 137 zo dňa 1.2.2017 bolo konštatované, že „v čase uvedeného rozhodnutia otec bol SZČO a vykonával športovú činnosť na základe osobitného zákona. Mal uzatvorenú hráčsku zmluvu so športovým klubom v F., za čo mu patrila odmena 1.575 Eur mesačne a príspevok na ubytovanie 200 Eur mesačne. V súčasnosti je hráčom športového klubu v J., pričom na základe zmluvy má dohodnutú mzdu 500 eur. K tomuto sa klub zaviazal hradiť všetky ostatné výdavky, regeneráciu, športové ošatenie, obuv, náklady na bývanie a podobne. Na strane dieťaťa sa zvýšili náklady v súvislosti s jeho ochorením, dieťa je vedené v odbornej ambulancii a pravidelne matka s dieťaťom navštevuje rehabilitácie a zároveň s dieťaťom pravidelne doma cvičí. S poukazom na takto zistený skutkový stav súd opätovne určil výživné vo výške 150 Eur mesačne, ktoré v súčasnosti aj pri poklese príjmu na strane otca zodpovedá jeho možnostiam a schopnostiam a zodpovedá aj potrebám maloletého dieťaťa. Matka si svoj príjem nemôže zvýšiť, celodenne vykonáva starostlivosť o dieťa a to aj s poukazom na jeho zdravotný stav, kedy je potrebná zo strany matky zvýšená starostlivosť. Z uvedeného vyplýva, že už na prelome rokov 2016 / 2017 zarábala 1.575 Eur mesačne, kde klesol s príjmom na 500 Eur, pričom nie je uveriteľné, že po takmer 7 rokoch jeho príjem predstavuje cca 650 Eur a tento príjem nie je možné pri jeho kvalifikáciách zvýšiť.

15. Porovnávajúc pomery pri poslednej úprave výživného a v súčasnosti súd dospel k záveru, že skutočne došlo k podstatnej zmene pomerov na strane mal. dieťaťa, keďže posledná úprava bola v útlom veku dieťaťa. Táto skutočnosť plne odôvodňuje zvýšenie výživného, navyše súd zohľadnil zvýšené výdavky maloletého v súvislosti s jeho zdravotným stavom, a taktiež otec nad rámec ničím neprespieva. Zvýšenie výživného od 1.9.2022, kedy dochádza k podstatnej zmene pomerov, kedy nastúpil mal. H. na povinnú školskú dochádzku, je preto plne odôvodnené. Je nutné zdôrazniť, že výživné nepredstavuje len výdaje na zabezpečenie stravovania, ošatenia a pod., ale aj výdaje v súvislosti s bývaním, hradením energií, ktoré výlučne hradí matka.“

II.

Konanie pred odvolacím súdom

5. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) o odvolaní otca rozhodol rozsudkom z 5. decembra 2024 č. k. 23CoP/89/2024 - 384 tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (výrok I.) a žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania (výrok II.).

6. Podľa odvolacieho súdu bolo rozhodnutie súdu prvej inštancie vo výroku vecne správne a súdom prvej inštancie bol správne zistený skutkový stav, preto sa s výrokom rozhodnutia stotožnil. V odôvodnení rozsudku ďalej uviedol:

„8. Súd prvej inštancie v rozsudku uviedol skutkový stav, z ktorého vychádzal, a z tohto skutkového stavu vychádza aj odvolací súd bez toho, aby tento skutkový stav opätovne uvádzal vo svojom rozhodnutí. Rovnako odvolací súd neopakuje právne závery, ktoré uviedol súd prvej inštancie v svojom rozhodnutí. ...Podľa ustálenej rozhodovacej praxe „Konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzujúcim rozsudkom vytvára ich organickú jednotu. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci, rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie“ (uznesenie NS SR sp. Zn. 5Obdo/98/2018 zo dňa 29.1.2020). „Odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane, pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok“ (ÚS SR vo veciach II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08).

9. Podľa § 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) na konania podľa CMP sa

použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku (ďalej aj "CSP"), ak CMP neustanovuje inak.

10. Z čl. 3 ods.1 Dohovoru o právach dieťaťa, rovnako ako z čl. 5 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine, ako aj z čl. IV Civilného mimosporového poriadku vyplýva, že záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú.

11. Odvolací súd dodáva, že podstatným pre rozhodnutie v danej veci bolo, že vzhľadom na to, že posledné rozhodnutie o výživnom na maloletého H. urobil súd v roku 2017. Vzhľadom na zvýšenie veku maloletého a jeho potrieb a rast cien je možné konštatovať, že došlo k takým závažným zmenám, ktoré odôvodňujú zmenu rozhodnutia o výživnom.

12. Je pravda, že otcov súčasný reálny príjem je oproti roku 2017 nižší a taktiež mu pribudli dve vyživovacie povinnosti. V konaní bolo preukázané, že reálny pravidelný príjem otca je vo výške cca 660 eur mesačne, taktiež má príjem z krúžkov od 130 do 150 eur mesačne. V čase predchádzajúceho rozhodnutia bol príjem otca vo výške cca 1 570 eur mesačne a otec mal nárok aj na príspevok na ubytovanie 200 eur mesačne. Odvolací súd poukazuje na to, že výživné povinného rodiča môže byť určené aj podľa jeho možností (§ 62 ods. 2 a § 75 ods. 1 zákona o rodine). Nie je prijateľné, aby otec, ktorý má vyživovaciu povinnosť k trom maloletým deťom, má vysokoškolské vzdelanie a jeho zdravotný stav je dobrý, dosahoval príjem len vo výške cca 800 eur mesačne. Je všeobecne známe, že priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve SR v prvom polroku 2024 je vo výške 1484 eur, odvolací súd je toho názoru, že aj otec vzhľadom na svoje vzdelanie môže dosahovať príjem minimálne vo výške priemernej mzdy. Ak otec nemôže vykonávať prácu v oblasti, ktorú vyštudoval (tréner), mal by hľadať pracovné uplatnenie aj v inej profesijnej oblasti. Z verejne dostupných zdrojov možno zistiť, že sa ponúka napríklad novým rušňovodičom plat viac ako 2.000 eur brutto, vodičom v nákladnej doprave plat viac ako 1.400 eur brutto, výrobným dispečerom 1.500 eur brutto.

13. Odvolací súd vychádza z toho, že otec je vlastníkom jedného bytu v R. X. Y., pričom otec spláca úver na nadobudnutie tohto bytu so splátkou 335 eur a má dlh v súvislosti s rekonštrukciou tohto bytu v sume 15.000 eur. V konaní bolo preukázané, že klub v J. poskytuje otcovi byt (aký, aj jeho rodine??). Za takýchto okolností nie je výdavok otca nadobudnutie a rekonštrukciu bytu odôvodneným výdavkom zo strany otca. Odvolací súd chápe, že každá rodina potrebuje obydlie, avšak otec, ktorý má príjem cca 800 eur mesačne a má tri vyživovacie povinnosti, nemal kupovať byt v R. X. Y., ak mohol užívať iný byt.

14. Odvolací súd je toho názoru, že v tomto prípade je predovšetkým potrebné zohľadniť to, že maloletý H. je zdravotne postihnuté dieťa, otec sa na jeho výžive nijakým iným spôsobom nepodieľa, a preto aj napriek tomu, že otcovi pribudli ďalšie dve vyživovacie povinnosti a jeho príjem klesol, je potrebné zvýšiť výživné. Sumu 250 Eur mesačne (zvýšenie o 100 eur mesačne po uplynutí 5 rokov) považuje aj odvolací súd za primeranú vzhľadom na potreby maloletého a možnosti otca.

15. K odvolacím námietkam otca odvolací súd uvádza, že nevyhlásenie dokazovania za skončené, nie je procesnou vadou, ktorá by ukrátila otca na jeho procesných právach alebo mala vplyv na správnosť rozhodnutia. V konaniach vedených podľa ustanovení CMP možno doplniť dokazovanie aj v odvolacom konaní, ak by bol skutočný stav zistený nedostatočne. V danom prípade nie je potrebné vykonávať ďalšie dôkazy.

16. Z pojednávania súdu existuje zvukový záznam, zápisnica z pojednávania nemusí obsahovať celý obsah vyjadrení.

17. Dôkaz výsluchom svedka A. H. H. za účelom vysvetlenia prevodov nehnuteľností nebol nevyhnutný, odvolací súd akceptuje vyjadrenie otca k dôvodom nadobúdania nehnuteľností. Ak aj súd nerozhodol o tom, že tento dôkaz nevykoná, nejedná sa o vadu, ktorá by mala vplyv na správnosť rozhodnutia.

18. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie odôvodnil nedostatočne, preto odvolací súd dopĺňa dôvody rozhodnutia. Neuvedenie právnych predpisov, na základe ktorých súd rozhodol, nemá vplyv na správnosť rozhodnutia. Súdnosť nemusí uvádzať konkrétne dôkazy, ktoré ho viedli k určitým skutkovým zisteniam, je potrebné uviesť, aké dôkazy boli vykonané a aké skutkové zistenia po ich jednotlivom a spoločnom vyhodnotení vyplynuli.

19. Rozhodnutie obsahuje len v stručnosti zásadné dôvody rozhodnutia, odvolací súd dopĺňa ďalšie dôvody aby bolo zrejmé, ako bola vec právne posúdená.

20. V rozhodnutí podľa otca absentuje akákoľvek úvaha súdu prvej inštancie o mesačných výdavkoch maloletého H., v akej výške sú, z čoho pozostávajú, či sú oprávnené. Neobsahuje ani úvahy o

nevyhnutných výdavkoch matky, otca alebo manželky otca. Podľa názoru odvolacieho súdu nie je nevyhnutné uvádzať sumu mesačných výdavkov maloletého ani jeho rodičov, súd môže vychádzať z priemerných výdavkov, pričom v danom prípade sú výdavky maloletého vyššie ako priemerné z dôvodu jeho zdravotného stavu. Odvolací súd nepochybuje, že výdavky maloletého sú vyššie ako určené výživné.

21. Z rovnakých dôvodov nebolo potrebné v rozhodnutí uvádzať, v akej výške má otec ďalšie dve vyživovacie povinnosti.

22. Nebolo potrebné detailne skúmať, aké príspevky a dávky matka poberá, pretože otcova vyživovacia povinnosť je daná bez ohľadu na tieto dávky. Ak aj matka poberá príspevky, tieto sú len kompenzáciou zlého zdravotného stavu maloletého. Podstatné je, aby sa aj otec podieľal dostatočne na výžive svojho syna vychádzajúc z príjmu, ktorý by otec mohol dosiahnuť.

23. Otec nemôže znížiť rozsah svojej vyživovacej povinnosti tým, že poukáže na matku, ktorá má (alebo môže mať) vysoký príjem. Pri určovaní vyživovacej povinnosti otca súd zohľadňuje len potreby dieťaťa a možnosti a schopnosti otca (nezohľadňuje možnosti a schopnosti matky). Dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni svojho rodiča (§ 62 ods. 2 Zákona o rodine). Rozsah a spôsob uspokojovania potrieb dieťaťa súvisí aj so životnou úrovňou rodičov.

24. Odvolací súd rozumie, že v čase stanovenia vyživovacej povinnosti bol otec o 7 rokov mladší a ako športovec na vrchole síl. V súčasnosti mu už jeho vek nedovoľuje podávať také vysoké výkony, a teda o otca ako hráča už nie je záujem. Napriek tomu otec musí urobiť všetko preto, aby dosahoval príjem zodpovedajúci jeho situácii.

25. Zvýšenie výživného na konkrétnu sumu bolo výsledkom zhodnotenia zisteného stavu, v tomto prípade vzhľadom na zdravotný stav maloletého je použitie tabuliek na výpočet výživného nevhodné.

26. Súd priznal výživné späťne od 01.09.2022 napriek tomu, že matka návrh podala dňa 09.11.2022. Aj keď súd prvej inštancie rozhodnutie v tejto časti neodôvodnil, odvolací súd je toho názoru, že v danom prípade sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa na zvýšenie výživného za obdobie pred podaním návrhu (§ 77 ods. 1 Zákona o rodine). Týmto dôvodom je zdravotný stav maloletého, ktorý už pred podaním návrhu odôvodňoval zvýšenie výživného.

27. Výrok o dlžnom výživnom nezodpovedá ust. § 44 CMP, podľa ktorého rozsudky o výživnom sú vykonateľné doručením, teda priamo dňom doručenia rozhodnutia, nie v určitej lehote počítanej od doručenia rozhodnutia. Stanovenie inej lehoty na zaplatenie výživného (vrátane stanovenia lehoty na zaplatenie výživného viazanej na právoplatnosť rozhodnutia) popiera obsah a účel ustanovenia § 44 CMP a je aj proti záujmu vyživovanej osoby. Rozhodnutie súdu o povinnosti platiť výživné je deklaratórne, povinnosť vyživovať vyplýva priamo zo zákona. Každá osoba povinná vyživovať inú osobu si musí byť tejto povinnosti vedomá a tomu prispôbiť svoje správanie. Nie je možné akceptovať, aby vyživovacia povinnosť nebola plnená a povinná osoba potom, ako ju na platenie výživného zaviazal súd, získava rozhodnutím súdu ďalší odklad plnenia.

28. Odvolací súd považuje za možné v súlade so zásadami CMP (čl. 1 CMP) výnimočne stanoviť dlhšiu lehotu na zaplatenie dlžného výživného. V danom prípade vzhľadom na výšku dlžného výživného a dĺžku konania odvolací súd považuje za spravodlivú lehotu 90 dní od právoplatnosti rozsudku. Nie je dôvod, aby dlžné výživné bolo platené v dlhšej lehote. Otec už mal poskytnutý dostatočný časový priestor od vyhlásenia rozhodnutia súdu prvej inštancie, teda od februára 2024, pričom konanie prebieha od novembra 2022.

29. Ostatné odvolacie námietky nie sú pre rozhodnutie veci rozhodujúce, a preto sa k nim odvolací súd jednotlivito nevyjadruje.“

III.

Dovolanie otca

7. Proti výroku I. rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie otec (ďalej aj „dovolaateľ“), a to z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP.

8. Namietol nedostatočné odôvodnenie rozsudku prvej inštancie a jeho doplnenie až odvolacím súdom, keď po vydaní rozhodnutia odvolacieho súdu už nemohol uskutočňovať svoje procesné práva, napr. podávať návrhy na doplnenie dokazovania v odvolacom konaní, argumentovať v podaniach a podobne.

Bez riadneho odôvodnenia nemohol riadne uskutočňovať svoje procesné práva, nemal možnosť posúdiť, či súd prvej inštancie (ne)použil správny právny predpis a či ho (ne)správne interpretoval alebo či zo správnych skutkových záverov vyvodil (ne)správne právne závery. Poukázal na to, že odvolací súd v bode 18. odôvodnenia uvádza, že „Súd nemusí uvádzať konkrétne dôkazy, ktoré ho viedli k určitým skutkovým zisteniam, je potrebné uviesť, aké dôkazy boli vykonané a aké skutkové zistenia po ich jednotlivom a spoločnom vyhodnotení vyplynuli.“, avšak v rozhodnutí súdu prvej inštancie nebolo uvedené ani to, aké dôkazy boli vykonané a aké skutkové zistenia po ich jednotlivom a spoločnom vyhodnotení vyplynuli.

9. Odvolací súd ohľadom potreby skúmania dávok poberaných matkou na mal. H. v bode 22. odôvodnenia svojho rozsudku uvádza, že „Nebolo potrebné detailne skúmať, aké príspevky a dávky matka poberá, pretože otcova vyživovacia povinnosť je daná bez ohľadu na tieto dávky.“, čo podľa názoru dovolateľa predstavuje odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu pri riešení otázok podstatných pre rozhodnutie vo veci, keď Najvyšší súd Slovenskej republiky, napr. v uznesení z 19. marca 2018 sp. zn. 3Cdo/88/2017 konštatoval, že „Prídavok na dieťa je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva rodičovi či inej oprávnenej osobe na výchovu a výživu nezaopatreného dieťaťa. I keď povinnosť prispievať na výživu maloletých majú predovšetkým rodičia a vyplácanie prídavkov na deti nenahrádza plnenie tejto povinnosti, predsa len (aj úradmi alebo inštitúciami iných štátov) vyplácané rodinné prídavky (rodinné dávky, vyrovnávacie dávky alebo ich doplatok) môžu sčasti uhradiť odôvodnené potreby maloletého dieťaťa. Súd pri určovaní výšky výživného na maloleté dieťa musí preto prihliadať aj na to, do akej miery sú potreby maloletého hrazené z takýchto zdrojov.“ Čiže ak matka poberá na mal. dieťa dávky, ktoré kompenzujú jeho zdravotné postihnutie, má otec za to, že je potrebné skúmať ich výšku a následne aj prihliadať na to do akej miery tieto dávky pokrývajú zvýšené potreby mal. dieťaťa, čo v danom prípade vykonané nebolo.

10. S poukazom na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. septembra 2019 sp. zn. 4Cdo/148/2019, v ktorom tento uviedol, že „Určenie výšky výživného je vždy výsledkom posúdenia vysoko individuálnych, jedinečných skutkových okolností každej prejednávanej veci, ktoré sú nezameniteľné s okolnosťami relevantnými v iných veciach, pretože kritéria na určenie rozsahu vyživovacej povinnosti (napr. schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného ako aj odôvodnené potreby dieťaťa a ďalšie) sú rozdielne v každej veci a odlišujú sa od prípadu k prípadu. Iný výklad by viedol k rozporu so záujmami dieťaťa, ktorému sa výživné priznáva.“, dovolateľ namietol, že odvolací súd nezohľadnil pri potencionálnom príjme otca región, kde otec žije, telovýchovné zameranie jeho vysokoškolského štúdia a len prvý stupeň tohto vzdelania, nezohľadnil životnú úroveň otca, jeho ďalších dvoch dcér v porovnaní so životnou úrovňou mal. H., invaliditu manželky otca. Pokiaľ odvolací súd v odôvodnení rozsudku v bode 20. uvádza, že podľa jeho názoru „nie je nevyhnutné uvádzať sumu mesačných výdavkov maloletého ani jeho rodičov, súd môže vychádzať z priemerných výdavkov, pričom v danom prípade sú výdavky maloletého vyššie ako priemerné z dôvodu jeho zdravotného stavu“, uvedené predstavuje odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

11. Pokiaľ ide o spätne priznané výživné, v danej časti odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil napriek tomu, že sám konštatoval, že súd prvej inštancie rozhodnutie v tejto časti neodôvodnil, že neuviedol aké videl dôvody hodné osobitného zreteľa a že neodkázal na príslušné právne predpisy. Odvolací súd pritom za dôvody hodné osobitného zreteľa považoval „zdravotný stav maloletého“, ktorý nemôže sám podať návrh na začatie konania, pričom podľa názoru otca mal skúmať dôvody hodné osobitného zreteľa na strane matky, konkrétne, prečo svoj návrh nepodala skôr (9.11.2022), ale čakala až do 9. novembra 2022. Okrem toho odvolací súd neuviedol prečo bol zdravotný stav mal. dôvodom na priznanie od 1. septembra 2022 a nie napríklad skôr, keďže zdravotný stav maloletého je rovnaký už niekoľko rokov a k 1. septembru 2022 nedošlo k žiadnej markantnej zmene v jeho zdravotnom stave.

12. Celkovo má otec za to, že odvolací súd vyriešil vyššie uvedené rozhodujúce otázky nesprávnym právnym posúdením, ktorým sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe a úvahy, ktorými sa v rámci hodnotenia dôkazov riadil, nie sú v súlade so zásadami formálnej logiky a judikovaným právnym názorom dovolacieho súdu.

13. Navrhol preto, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie v zmysle § 449 ods. 1 a 2 CSP zrušil. Súčasne navrhol, aby dovolací súd odložil vykonateľnosť napadnutého rozsudku odvolacieho súdu vzhľadom na finančnú situáciu jeho rodiny a výšku tak zvýšenej vyživovacej povinnosti ako aj nedoplatku výživného (3 000 Eur), poukazujúc na to, že matka sa už v minulosti domáhala dlžného výživného exekúciou.

14. K dovolaniu otca sa vyjadrila matka maloletého. Z vyjadrenia vyplýva, že rozhodnutie odvolacieho súdu považuje za správne, preto navrhla dovolanie v plnom rozsahu zamietnuť.

15. Kolízny opatrovník sa k dovolaniu nevyjadril.

IV.

Konanie o dovolaní

Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej ako „CMP“), na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 76 CMP dovolanie nie je prípustné proti rozsudku, ktorým sa vyslovilo, že sa manželstvo rozvádza, že je neplatné alebo že nie je a proti uzneseniu v konaní o návrat maloletého do cudziny vo veciach neoprávneného premiestnenia alebo zadržania.

16. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací v zmysle § 35 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) po konštatovaní prípustnosti dovolania v zmysle § 76 CMP skúmal bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) splnenie ďalších podmienok dovolacieho konania a predpokladov prípustnosti dovolania podľa ustanovení CSP. Zistil, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP) a skúmal, či dovolanie je prípustné, resp. dôvodné. Návrh na odklad vykonateľnosti rozsudku odvolacieho súdu nepovažoval za dôvodný, keď o tomto návrhu nerozhodol v súlade s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu.

17. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu a to z akýchkoľvek hľadísk [viď napríklad rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016 a 8Cdo/67/2017].

18. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (3Cdo/42/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017 a 8Cdo/99/2017).

19. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je skôr reštriktívny výklad (1Cdo/26/2017, 2Cdo/154/2017, 3Cdo/42/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/163/2017 a 8Cdo/73/2017).

20. Vyššie naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V

zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa.

21. V zmysle § 76 CMP (a contrario) vo veciach vyživovacej povinnosti rodičov k deťom dovolanie prípustné je.

22. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

23. Vo veciach, v ktorých možno začať konanie aj bez návrhu, t. j. aj vo veciach vyživovacej povinnosti medzi rodičmi a deťmi, dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolania (§ 77 CMP), je však viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP).

24. Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP je procesnou povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

K dovolaniu podľa § 420 písm. f) CSP

25. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

26. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov.

27. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP je a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane,

aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

28. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

29. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

30. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porovnaj sp. zn. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018 a 5Cdo/57/2019), alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

31. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu (v mimosporovom konaní, napr. v konaní o určenie vyživovacej povinnosti skutočného stavu) sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porovnaj sp. zn. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly však dovolací súd má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP.

32. Ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že súdy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

33. Rovnako podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami,

ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať skutkovej i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís došiel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

34. Aj Najvyšší súd Slovenskej republiky už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces, a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak je nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu.

35. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 220 ods. 2 CSP, je nepreskúmateľné. Takéto arbitrárne rozhodnutie súdu porušuje právo strany na spravodlivý súdny proces a v konečnom dôsledku mu odníma možnosť konať pred súdom, pretože mu upiera možnosť náležite skutkovo a právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci opravných prostriedkov.

36. „Právo na spravodlivý proces vyžaduje, aby rozhodnutie súdu boli zdôvodnené a presvedčivé.Takýto postup vyplýva z potreby transparentnosti vysluhovania spravodlivosti, ktorá je nevyhnutnou súčasťou každého justičného aktu. Odôvodnené rozhodnutie je aj zárukou toho, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny.“ (rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 311/07).

Podľa Čl. 6 CMP súd postupuje v súčinnosti s účastníkmi konania tak, aby zistil skutočný stav veci. Súd je povinný na účely zistenia skutočného stavu veci vykonať všetky potrebné dôkazy, aj keď ich účastníci konania nenavrhlí.

Podľa § 62 ods. 2 zákona č. 306/2005 Z. z. o rodine obaja rodičia prispievajú na výživu svojich detí podľa svojich schopností, možností a majetkových pomerov. Dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni rodičov.

Podľa § 62 ods. 3 Zákona o rodine pri určení rozsahu vyživovacej povinnosti súd prihliada na to, ktorý z rodičov a v akej miere sa o dieťa osobne stará. Ak rodičia žijú spolu, prihliadne súd aj na starostlivosť rodičov o domácnosť.

Podľa § 62 ods. 5 Zákona o rodine výživné má prednosť pred inými výdavkami rodičov. Pri skúmaní

schopností, možností a majetkových pomerov povinného rodiča súd neberie do úvahy výdavky povinného rodiča, ktoré nie je nevyhnutné vynaložiť.

Podľa § 75 ods. 1 CMP pri určení výživného prihliadne súd na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného. Na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného prihliadne súd aj vtedy, ak sa povinný vzdá bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, zárobku, majetkového prospechu; rovnako prihliadne aj na neprímerané majetkové riziká, ktoré povinný na seba berie.

Podľa § 77 ods. 1 CMP právo na výživné sa nepremlčuje. Možno ho však priznať len odo dňa začatia súdneho konania. Výživné pre maloleté dieťa možno priznať najdlhšie na dobu troch rokov spätne odo dňa začatia konania, ak sú na to dôvody hodné osobitného zreteľa.

Podľa § 78 ods. 1 CMP dohody a súdne rozhodnutia o výživnom možno zmeniť, ak sa menia pomery. Okrem výživného pre maloleté dieťa je zmena alebo zrušenie výživného možné len na návrh.

Podľa § 78 ods. 3 CMP pri zmene pomerov sa vždy prihliadne na vývoj životných nákladov.

37. V danom prípade dovolateľ za nesprávny procesný postup v zmysle vady podľa § 420 písm. f) CSP, majúci za následok porušenie jeho práva na spravodlivé súdne konanie videl (podľa obsahu dovolania):

a) v nezistení skutočného stavu, ktorá vada podľa neho spočíva v nevykonaní potrebných dôkazov na účely zistenia

- schopností, možností a majetkových pomerov matky (§ 62 ods. 2 veta prvá ZoR);

- ako aj odôvodnených potrieb oprávneného maloletého (§ 75 ods. 1 CMP), a to v dôsledku nevykonania dokazovania ohľadom výšky príspevku, resp. príspevkov, ktoré boli matke priznané a vyplácané Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny z dôvodu jeho ťažkého zdravotného postihnutia, a tým aj nedostatočného zistenia, v akej miere sú zvýšené odôvodnené potreby maloletého pokryté takými peňažnými príspevkami;

- schopností, možností povinného, keď v tejto časti namieta nové, z obsahu spisu nevyplývajúce skutkové zistenia odvolacieho súdu ohľadom výšky potenciálneho príjmu otca, ku ktorým sa nemal možnosť vyjadriť a uviesť svoje tvrdenia, príp. podať návrhy na doplnenie dokazovania v odvolacom konaní.

b) nepreskúmateľnosť a nepresvedčivosť rozhodnutia odvolacieho súdu dovolateľ namietol z dôvodu nevysporiadania sa odvolacieho súdu (pri závere o potenciálnom príjme otca) aj s pomermi v regióne, v ktorom otec žije, telovýchovným zameraním jeho vysokoškolského vzdelania iba 1. stupňa, životnou úrovňou otca, jeho ďalších dvoch dcér a invaliditou manželky otca.

38. Z vyššie citovaných ustanovení Zákona o rodine vyplýva, že konkrétna výška výživného je ovplyvňovaná faktormi jednak na strane výživou oprávneného, jednak na strane povinného.

39. Na strane oprávneného treba skúmať jeho skutočné odôvodnené potreby s ohľadom na zákonnú mieru povinnosti rodiča, ktorá je daná tým, že dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni oboch svojich rodičov. Oprávnené potreby pritom nezahŕňajú iba základné nároky dieťaťa, ale sú dané širšie, a to potrebami bytovými, odevnými, zdravotnými, kultúrnymi, ktoré závisia predovšetkým od veku, zdravotného stavu, schopností živiť sa sám a starať sa o seba.

40. Na strane povinného súd prihliada na jeho schopnosti a tiež možnosti, teda na to, čo je objektívne možné, aby zarobil s ohľadom na svoj vek, zdravotný stav, kvalifikáciu, odbornosť, nadanie, vedomosť, zručnosť, pracovné skúsenosti i situáciu na trhu práce. Zohľadňuje aj jeho majetkové pomery a to, či má vyživovaciu povinnosť voči iným osobám. Pokiaľ sa preukáže, že na strane povinného došlo k poklesu alebo strate zárobku, či iného príjmu, súd musí skúmať dôvody, ktoré k tomu viedli (R 27/1970).

41. Zásada, že nerozhodujú skutočné zárobkové a majetkové pomery rodičov, ale ich reálne zárobkové a majetkové možnosti, plynú z toho, že je povinnosťou rodičov, aby venovali všetky sily na dôsledné

zaistenie výživy svojich detí a vyvarovali sa každého konania, ktoré má negatívny dopad na možnosť zabezpečenia výživy detí. S povinnosťou rodičov venovať všetky sily na dôsledné zabezpečenie výživy detí v záujme ich náležitého telesného a duševného rozvoja sa nezhoduje, ak niektorý z rodičov mení zbytočne alebo dokonca zámerne (v snahe docieľiť nižší rozsah vyživovacej povinnosti) doterajšie zamestnanie za menej výhodné.

42. Pri uplatnení princípu potenciality príjmov osoby povinnej platiť výživné oprávnenej osobe súd neprihliada len na skutočné (faktické) príjmy povinného, ktoré dosahuje v čase vyhlásenia rozsudku, ale vychádza z jeho potenciálnych príjmov, to znamená príjmov, ktoré povinný (potenciálne) mohol mať vzhľadom na svoj vek, zdravotný stav, schopnosti, stupeň dosiahnutého vzdelania a jeho zamerania, prax, jazykové znalosti, dopyt na trhu práce. Tento princíp sa uplatňuje aj vtedy, keď povinný svojím konaním berie na seba neprimerané majetkové riziká, zahŕňajúce aj takú činnosť, ktorá ohrozuje dosiahnutie príjmu, prípadne vedie až k strate jeho príjmu a tým aj k strate možnosti platiť výživné. Na zníženie (stratu) príjmu povinného súd prihliada len v prípade jednoznačného preukázania takého dôležitého dôvodu, ktorý vznikol objektívne, bez zavinenia povinného.

43. „V rozhodnutí o rozsahu vyživovacej povinnosti rodičov k dieťaťu bude vyjadrená zásada úmernosti životnej úrovne dieťaťa k životnej úrovni rodičov, aby i zvýšené potreby, ktoré možno dieťaťu z príjmu otca poskytnúť, boli zaistené výživným, určeným v zodpovedajúcej miere“ (rozhodnutie Nejvyššího soudu ČR zo dňa 3.12.1965, 5Cz 112/65).

44. Zodpovedajúcou mierou v prípade, ak sú reálne možnosti rodičov obmedzené, sú odôvodnenými len bežné potreby dieťaťa, ktoré nepresahujú obvyklú základnú mieru všetkých nevyhnutných potrieb dieťaťa. Naopak, ak sú reálne možnosti a schopnosti rodičov veľmi široké, sú odôvodnenými tiež ďalšie potreby dieťaťa, ktoré nie sú nevyhnutné, ale práve s ohľadom, napr. na vek a zdravotný stav dieťaťa, jeho fyzickú a duševnú vyspelosť, spôsob a obsah jeho prípravy na budúce povolanie a celkové uplatnenie v spoločenskom živote sú prospešné všestrannému vývoju dieťaťa. Také posúdenie odôvodnených potrieb zodpovedá zásade primeranosti životnej úrovne dieťaťa k životnej úrovni oboch rodičov, vyjadrenej v ustanovení § 62 ods. 2 Zákona o rodine.

45. Najvyšší súd Slovenskej republiky v dovolaní namietanom uznesení sp. zn. 3Cdo/88/2017 z 19. marca 2018 riešil právnu otázku procesnej povahy, týkajúcej sa vykonania potrebného dokazovania na účely zistenia skutočného stavu veci, „či pri určení výživného súd má alebo nemá povinnosť prihliadať aj na dávky poskytované zo štátnych zdrojov, ktorými sa (sčasti) kryjú výdavky na výživu dieťaťa“. Konštatoval, že „Skutočnosť, že rodičia spolu nežijú a jeden z nich sa zdržiava a pracuje v cudzine, nemení nič na zásade, že na zabezpečení úhrady potrieb ich maloletých detí sa majú primárne podieľať obaja rodičia.

Pokiaľ sú tieto potreby hradené aj z iných zdrojov (napríklad štátnych sociálnych), v žiadnom prípade to neznamená zánik vyživovacej povinnosti rodičov k maloletým deťom. Nesprávnym by bol názor, podľa ktorého po priznaní sociálnych dávok by už maloleté dieťa nemalo mať právo podieľať sa na životnej úrovni svojich rodičov (a že by už nemalo právo na výživné zo strany rodičov). Dávky štátnej sociálnej podpory, či už sú poskytované z tuzemských alebo zahraničných zdrojov, nie sú náhradou rodinných príjmov, ale majú pomáhať riešiť (reglementovať) štátom uznávané sociálne situácie. Vo všeobecnosti platí, že štát sa podieľa na krytí nákladov na výživu a ostatných základných potrieb detí a rodín, pokiaľ to z hľadiska sociálneho a ekonomického odôvodňujú v ňom pretrvávajúce pomery.

Prídavok na dieťa je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva rodičovi či inej oprávnenej osobe na výchovu a výživu nezaopatreného dieťaťa. I keď povinnosť prispievať na výživu maloletých majú predovšetkým rodičia a vyplácanie prídavkov na deti nenahradzuje plnenie tejto povinnosti, predsa len (aj úradmi alebo inštitúciami iných štátov) vyplácané rodinné prídavky (rodinné dávky, vyrovnávacie dávky alebo ich doplatok) môžu sčasti uhradiť odôvodnené potreby maloletého dieťaťa. Súd pri určovaní výšky výživného na maloleté dieťa musí preto prihliadať aj na to, do akej miery sú potreby maloletého hradené z takýchto zdrojov.“

46. Uvedené riešenie právnej otázky má dosah na procesný postup súdov - pri dokazovaní na účely

zistenia skutočného stavu vykonať, okrem iných, aj dôkazy na zistenie, v akej miere sú odôvodnené potreby maloletého dieťaťa hradené zo zdrojov štátu.

47. Ako vyplýva z vyššie citovaných ustanovení, v konaní o zvýšenie výživného, ktoré je konaním upraveným Civilným mimosporovým poriadkom, je súd povinný zistiť skutočný stav vecí a na tento účel vykonať všetky potrebné dôkazy, aj keď ich účastníci konania nenavrhlí. Je povinný zisťovať schopnosti, majetkové a príjmové pomery nielen otca, ale aj matky, a to bez ohľadu na to, že následne pri posudzovaní výšky vyživovacej povinnosti zohľadňuje aj to, ktorý z rodičov a v akej miere sa o dieťa osobne stará. Pri posudzovaní potenciality príjmu je potrebné zohľadniť aj vek, zdravotný stav, schopnosti, stupeň dosiahnutého vzdelania a jeho zamerania, prax, jazykové znalosti, dopyt na trhu práce a kvalifikačné predpoklady ponúkaných zamestnaní.

48. Rovnako je súd povinný zistiť aj to, aké sú odôvodnené potreby oprávneného maloletého dieťaťa a v akej miere sú tieto potreby kryté dávkami zo zdrojov štátu, napr. jedným alebo viacerými príspevkami na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia maloletého dieťaťa.

49. V danom prípade sa ani súd prvej inštancie ani odvolací súd v odôvodnení ich rozhodnutí nevysporiadali s otázkou miery, v akej boli (sú) v dobe od 1. septembra 2022 odôvodnené potreby maloletého hradené zo zdrojov štátu peňažným príspevkom, resp. viacerými peňažnými príspevkami príspevky na kompenzáciu ťažkého zdravotného stavu podľa zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, vyplácané na tento účel do rúk matky a na účely zistenia skutočného stavu vecí nevykonali potrebné dokazovanie. Zo súdneho spisu nevyplýva ani to, z akých zdrojov odvolací súd vychádzal pri úvahe o potenciálnej výške príjmu otca v rozhodnom období a jeho spôsobilosti (či už z hľadiska zdravotného stavu alebo potrebnej kvalifikácie na výkon uvažovaných potenciálnych zamestnaní. Odvolací súd vo veci rozhodol bez nariadenia pojednávania bez toho, aby dovolateľ mal možnosť vyjadriť sa k novým skutkovým zisteniam odvolacieho súdu a vyjadriť sa k nim, prípadne navrhnúť doplnenie dokazovania. Nedostatočné zistenie skutočného stavu má súčasne za následok nepresvedčivosť a nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu.

50. Z uvedených dôvodov dovolací súd dospel k záveru o dôvodnosti dovolania otca, preto rozsudok odvolacieho súdu tak v jeho výroku I, ako aj v závislom výroku II. o nároku na náhradu trov odvolacieho konania zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

51. V ďalšom konaní odvolací súd doplní dokazovanie v zmysle vyššie naznačeného a v novom rozhodnutí vo veci sa vysporiada so všetkými pre rozhodnutie podstatnými skutočnosťami a tvrdeniami účastníkov konania. Rozhodne tiež o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

52. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.